

1987.9. – Szoros vagy lazább társaságokban, kopott vagy márványkoptatott farmerekben az ottlét vagy az akárhol lét igényével: irány a Szegedi Ifjúsági Napok.

„...mindenki annyira szakadt, amennyire akar.”

Pénteki csúcsforgalomban loholok a 13 óra 25-ös szegedi gyorshoz. Persze külsőről megy, a csarnokból biztos az újszászi expresszt indítják. Felgyűröm magam a vonatra, tőlem már indulhat. Átrámolom a csomagtartót, felpakolok, aztán leroskadva leltározni kezdek. Mit felejtettem otthon? Majd kiderül. A fülke előtt csapatostul húznak el a Szegedi Ifjúsági Napokra igyekvők, hónuk alatt a státuszszimbólum hálósákkal. Valaha vitatták: jó-e, ha a fiatalok vándorolnak ide-oda, helyett, hogy szervezett iskolai kirándulásokat tennének. Az ifjúság döntött: utazik. A Móra parkban már áll a bál, azaz üvölt a diszkózene; a hangulat vásári. Nézegetem, kiket szólíthatnék meg először. Talán őket, amott, a bokrok tövében. Nem viselkednek feltűnően, de azért „bevetésre készen” sorakoznak előttük az üveg sörök, borok. Mari, Éva, Feri, Jancsi és Pista Békéscsabáról jött. Mindegyikük farmerban, a fiúk haja a vállukat verdesi. A lányok idén végeztek az egészségügyi szakközépiskolában, de kétezerötszázért nem álltak munkába a kórházba. Ennyit bérelszámolóként is keresnének, ráadásul egy műszakban. Mint mondják, még az állategészségügyben is leépítés van, úgyhogy az is almás.

Körbékínálják a sört-bort; nehéz kitérnem, de belátják, ha elfogadnám, hangulatom lenne, ám riport nem. Ekkor lép hozzánk két „Főrendező” feliratot viselő férfi. Felszólítanak bennünket: „A sört, a bort takarjátok le, mert közterületen vagytok!” „Jó, majd a takaró alatt isszuk.”

Eközben vágódik közénk Hubert.

- Van tűzetek?

Kap tüzet, de ha már ég, kér egy korty italt is, oltásra. Ha már ivott, hát ott is marad. Társa követi.

- Újságíró vagy? - bök jegyzetfüzetemre.

- Szar ez az egész. Nincs egy rendes koncert.

Vajon honnan tudja, hogy őt is ki akarom faggatni? Hozzám hajol, hogy értsük egymást a harsogó gépzenében, s ömlik belőle az elégedetlenség meg az alkoholos lehelet. Kiderül, hogy földik vagyunk; a soproni gépipariban érettségizett. Fiatal kora ellenére már apa, feleségétől, gyermekétől távol él, de tisztességes foglalkozása van, rendszeren keres. Nehéz munkája néha hetekre helyhez köti, így azután jólesik a szabadság. Sőt a teljes fellazulás. Személyi igazolványa minduntalan kikéredzkedik zsebéből, mégse vesztette el soha, mindig utána vitték. Mezítlábas saruja, fekete nadrágja, trikója, bőr dzsekije legalább huszonnégy órás „szolgálatról” tanúskodik. A nyakában két lánc, fülében karika. Újabb barátok érkeznek kérdik, itt hagyhatják-e hálósákos cuccukat. Hubert elbizonytalanodik, így jobbnak látják, ha továbbcipelik.

Másnap, a Dugonics téren, a csobogó körül már reggel kilenckor sokan üldögélnek. Folyik a társasági élet: ismerkednek, támolyognak, vitatkoznak, idétlenkednek. Pár lépésre tőlem, a kópárkányon, takaróba burkolva pici gyerek alussza az igazak álmát. Farmerdzsekis édesanyja cumisüveget szorongatva igyekszik csendesíteni jókedvű párját és barátait. A fiatal apa térde kikandikál fehér farmerjének jókora hasadékan, és fölötte golyóstollal írt szöveg közli a világgal: „MI KÖZÖD HOZZÁ!” Tényleg, tulajdonképpen mindenki annyira szakadt, amennyire akar. Mégis lefényképezem őket; veszik a lapot, büszkén pózolnak.

Krisztusképű barátjuk farmerdzsekije alatt egy legalább 300 forintos, most aktuális Halloween-trikó. Ugye, bámulatosan gyors a magyar butikháttérpar? Gyuri ózdi illetőségű, de mostanában Budapesten lakik. Elvégzett öt általánost, de „őszintén megmondva”, nyakon vágta az igazgatót, s ezért kirúgták. Pedig szeretett iskolába járni, jól is tanult. Mind a nyolc testvére tanul, ő a fekete bárány. Már apa, és nagyon szereti kislányát, Krisztinát.

- Te vagy a ...? - érdeklődöm az ölébe telepedő hölgy státusa iránt.

- Gyöngyi az asszonyom - válaszol helyette is.

- Asszonyod vagy barátnőd?

- Mind a kettő - erősködik.

A lány is farmerben van, de láthatólag ad magára, nem szürkül bele a szakadt divatba, nőiesen, színesen öltözködik. Pöttyös pólót visel, haját bemosta vörös színezővel.

- Te is Pesten laksz?

- Igen, én pesti születésű vagyok – mondja kellő büszkeséggel.

- Mivel tengeted az életed? - próbálok stílusban maradni.

- Most semmivel.

- Miből élsz?

- Belőle - mutat Gyurira, aki már menti is a helyzetet, és mondja, hogy az építőiparban dolgozik. Gyöngyi tovább meséli a már érezhetően többször előadott történetet: a „kilenc kerületben” lakik, és vasúti szakközépbe járt, de őt is kirúgták, mert megvert egy csajt. Persze, egy srác miatt. Féltékeny volt, mint most Gyuri. A lányt figyelve, megértem Gyurit, hogy csak most érzi biztonságban, amikor az ölében tartja.

Gyöngyi szülei elváltak, az édesanyjával él, aki a MÁV-nál jegykezelő. A váláskor elcsavargott, úgyhogy a javítóban kötött ki.

- Ott lettél sátánista? - mutatok a nyakában lógó sátáncsillagra.

- Nem, ezt a Gyuritól kaptam.

Faggatom őket a sátánról, de csak egy zűrzavaros történetet hallok a katonáskodásáról, arról, hogy Gyuri vállig érő haját levágták háromcentisre, aztán leszerelték. Tegnap még azt tervezték, hogy a kempingben alszanak, de Gyuri úgy berúgott, hogy füstbe ment a terv. Így aztán maradtak a hálósájkjukkal a téren. Gyöngyi barátai is itt vannak, Gróf meg Bea, akivel együtt volt a javítóban. Mindannyian törzsvendégek Szegeden, '84 óta járnak ide Gyuri karján ötcentis seb éktelenkedik; riasztó látvány.

- Volt a kezemben egy üvegdarab – meséli Gyöngyi -, kérdezte, hogy van-e éle. Mondtam, majd megpróbálom rajta. Tettem egy vágást, és kifordult a hús. A barátnőm nagyon megijedt, én meg csak nevettem.

Átöleli fiúja bozontos fejét, és kér, hogy örökítem meg szerelmüket. Körülöttünk közben igazoltatás folyik, minket elkerülnek. A hangfalakból újra megszólal a zene, vége a beszélgetésnek.

- Scorpions! - kiált fel Gyöngyi, és felugrik a fiú öléből.

Egy barna prémmellényt viselő srácon kerek gombjelvény díszel: A család szégyene vagyok! Miért ilyen önkritikus?

- Mert csőgergely vagyok - mondja -, meg a gumiarabikum miatt. Kiderül, hogy minden ragasztót így hívnak, s a Duna-parti kínai meg a francia öbölben szokták „használni”.

A szipuzó fiú, Suta szintén pesti, és azelőtt hippi volt. Intézetben nőtt fel, s a 18 év alatt megtanult horgolni meg kötni. Szerinte azért van annyi csöves, mert ott megszokták a

társaságot, s utána is együtt akarnak maradni. Úgy érzik jól magukat. Most legalább ötven vagy még több barátja van itt. Vonatal, jegy nélkül jöttek, a kalauz nem bírta a „túlerővel”. Nézem forradásos kezeit, észreveszi:

- Jobbkezes vagyok amúgy, csak akkor vagyok balkezes, ha matekolok.
- Mit csinálsz? - döbbenek meg.
- Hát ha verekszem - világosít fel nagylelkűen, s hosszas magyarázatba kezd a balkezesség előnyeiről. Azután megdicséri az ingyen zsíroskenyér ötletét, mondván, legalább nem lesz akkora a lejmolás. Az igazoltatásra tereli a szót, s kifejti, hogy neki nincs semmi baja a rendőrökkel. Vajon ez fordítva is igaz lenne?
- Kell, hogy legyen valami törvény, - magyarázza profi nyilatkozóként -, mert akkor a csövesek között is kitörne a háború. Aztán amilyen gyorsan jött, olyan hirtelen tovább is áll. Nézek utána, vajon ki vagy mi kelthette fel ennyire az érdeklődését. Egy darabig követem cikázását, míg el nem tűnik a hullámszó tarkaságban. Sosemvolt családjának nem kell szégyenkeznie miatta.

Egyre többen állnak körülöttem, szinte várják, hogy szólítsam meg őket is, szívesen nyilatkoznának. Van bennük valami furcsa exhibicionizmus, infantilis szereplési vágy. Ezért viselkednek - sokak szemében bántóan - föltűnően. A családi körben elmaradt meghallgatásokat, elismerést-jutalmakat utólag igyekeznek többszörösen behajtani. Újabb fiút kezdek figyelni. Feltűnő jelenség; amolyan hírvivő lehet. Mindig más és más társaságokban látom, s nem kis büszkeséggel mondja, hogy sok ismerőse van itt, és szinte sehol sem számít idegennek.

- Sokféle gyerek van a csövesek között. Az a lány ott, például nagyon jó családból való - mutat Karesz a mellettünk elhaladó párok egyik langaléta lánytagjára.
- Milyen egy jó család? - faggatom tovább.
- Hát, gazdagok - válaszolja tétovázás nélkül.

A lány hosszú ujjú trikóján tenyérnyi vérfoltok. A kábítószer hatása alatt egyre távolodik a téren álló drogsátortól. Ő sem volt ott előző este, amikor Marek Kotanskyt körülülve arról folyt a vita, hogy mit tegyünk a drogok kísértésének legyőzésére.

- Nekem is rosszak a családi körülményeim - folytatja Karesz. - Kiabálnak, veszekednek otthon, mert a fater benőzött.

Hárman vannak testvérek, ő a legidősebb. Ipari suliba járt, de a sok igazolatlan miatt kirúgták. Milyen érdekes, hogy szinte valamennyiüket kirúgták, ahogy ők fogalmazták. Félreértés ne essék, egykori pedagógusaikat nem irigylem. Az iskolarendszer hibája is, hogy a legegyszerűbb végső (nem) megoldás az, ha valakit kirúgnak. Hogy azután mindig, mindenünnen kírúgattassanak.

A veszprémi lányok már harmadszor jöttek Szegedre, most éppen Scaniával, egy görög kamionnal.

- Nem kockázatos ez kissé?
- De az volt - ismerik be a lányok. - Ki is szálltunk, bár rendesek voltak, mert kaptunk tőlük őszibarackot meg sárgadinnyét.

Nem tartják magukat rockernek, de sok szakadtat ismernek és a kemény rockbandákat kedvelik, az Ossiant, a Missiót, meg a Tormentort. Tünde az idén végezte el a szakmunkásképzőt és fodrász lett. Be is festette két oldalt halványzöldre szép szőke fürtjeit. A barátnője még csak most „maradt ki” a nyolcadikból, ő kereskedelmi szakközépbe készül. Hogy

hol fognak aludni, azt még nem tudják. Tünde szerint a nagybátyja a Boxban zenél, lehet, hogy náluk. Este kiderül, hogy Billék a koncert után mennek vissza Pestre, s az állítólagos nagybácsi nem vállalta a csinos „unokahúgocskát”.

Egy pesti főiskolás kompánia is eljött Szegedre. Néhány ismerősükkel együtt befogadta őket szegedi évfolyamtársuk. Őket elsősorban a jazz érdekli, így alig teszik ki a lábukat a lakás, a söröző és dixielandklub háromszögéből. De a bálba azért elmennek. Kell egy kis delikátesz is. Harmadnap a színpadról egy szakállas úr intéz szózatot a néphez. A kábítószerezés elleni élő láncba toborozza a lelkeket. Pátosszal telt szövegét emelkedett hangon újra és újra fölolvassa. Senki sem mozdul, üldögél a közöny.

- Nincs ennek semmi értelme - mondja az egyik lány. - Inkább adjanak több pénzt arra, hogy meggyógyítsák őket!

- Jól van már, hagyd abba! Mehetsz a kitüntetésedért! Nem kell a süket duma! - teszi hozzá egy műszakadt fiú.

A hangulat nem kedvez a közéleti szereplésnek. Még nagyon közeli az utolsó igazoltatás, s működik az indulatáttétel. Fölállok, hangosan bejelentem, hogy én lemegyek a Tisza-partra és beállok. Ketten követnek, az előbb még hangoskodó leányzó és barátnője, akiről kiderül, hogy tanítóképzőt végzett.

A lánc felfejlődik, megfoggjuk egymás kezét, és indulunk délnek. Hogy hová, meddig, nem tudjuk. Hívjuk a part mellvédjének magasából bámulókat, de nem sok sikerrel. Talán több is a néző, mint a „láncos”.

Hazatérve olvasom egyik napilapunk tudósításában, hogy „A Tisza-parton... fekete bőrruhás fiatalok egymás kezét fogva, »élő láncot« alkotnak.” Nem emlékszem rájuk. Nézegetem a láncból kilépve készített fotóimat is. Sehol egy bőrruhás. Farmeros is csak kettő. Végig tarka ruhás, „középosztálybeliek”, inkább huszon-harminc évesek.

A veszélyeztetettek továbbra is ott ültek a szökőkút körül és vártak... Kép és szöveg: **Zétényi Zoltán**